

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ...	126
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ	128
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ВИДИ КОДИФІКАЦІЙНИХ АКТІВ	131
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	134
<i>Лисенко Ангеліна Володимирівна</i> НАНОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	137
<i>Odarii Viktor Vitaliiiovych</i> GRAUNDS OF ENFORCEMENT ACTIVITIES	140
<i>Шенцева Ольга Петрівна</i> ДІАЛОГ ТА ЗІТКНЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В ІНДУСЬКОМУ ПРАВІ	143

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК НА ВАЖКИХ РОБОТАХ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	146
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОПНИХ СУДІВ ЯК ФОРМИ НЕДЕРЖАВНИХ СУДІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО.	149
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ДИТИНА В ДЖЕРЕЛАХ ПРАВА ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО	151
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> ВПЛИВ ВІЗАНТІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ПРАВА КИЇВСЬКОЇ РУСІ	155
<i>Любичанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АВСТРІЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	158
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВОЛОСНИХ СУДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	160
<i>Artur Lis</i> KSIĘGA ELBLĄSKA JAKO ŹRÓDŁO POZNANIA ŚREDNIOWIECZNYCH ZWYCZAJÓW KARNYCH NA ZIEMIACH POLSKICH.	164
<i>Marzena Dyjakowska</i> PROCES MICHAŁA PIEKARSKIEGO PRZED SĄDEM SEJMOWYM W 1620 R.	167

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АКТАМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ	172
<i>Афанасєва Мар'яна Володимирівна</i> ПОВОЄННІ ВИБОРИ: ГОЛОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЦІВ ЗА КОРДОНОМ	175
<i>Mishina Natalia</i> LA RÉINTÉGRATION DES ENFANTS DÉPORTÉS LORS DES CONFLITS ARMÉS: UN NOUVEAU CHAMP D'ACTION POUR LES AUTORITÉS LOCALES ET RÉGIONALES.	178
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> МІСЦЕ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖИТЕЛІВ (ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ) В СИСТЕМІ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ МІСЦЕВОЇ (ЛОКАЛЬНОЇ) ДЕМОКРАТІЇ УКРАЇНИ	181

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АВСТРІЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Законодавство про гендерну ідентичність розвивалося доволі бурхливо останніми десятиліттям. Цей розвиток відбувався неоднорідно, як за часом, так і за змістом. Відношення урядів та суспільств до спектру проблем, які включає в себе проблематика гендерної ідентичності доволі різна. Сьогодні Австрія відноситься до країн з розвинутим гендерним законодавством. Для України, яка проголошує свій курс на Європейську та Північноатлантичну інтеграцію необхідні досліджувати сучасний передовий досвід регулювання цих питань.

Українське законодавство у сфері гендерного права, а зокрема у аспекті гендерної ідентичності, є застарілим. Правове регулювання питань гендеру існує лише у бінарному вимірі, ігноруючи сучасну парадигму розуміння цього питання, яка знайшла свою, доволі яскраву, реалізацію у ліберально-демократичних країнах. Серед Українських дослідників, які займалися вивченням гендерної проблематики в її юридичному вимірі потрібно зазначити Н. Аніщук, Л. Струс, В. Гербут та інших. Однак розвиток Австрійського законодавства про гендерну ідентичність в його історико-правовій прогресії ніким не досліджувався.

Австрійський досвід регулювання питань пов'язаних з гендерною ідентичністю, а це питання зміни та юридичного визнання стаття, що в першу чергу торкається трансгендерів, інтерсексуалів та не бінарних людей, спирається на адміністративні процедури та судові рішення. Як зазначалося в указах міністра внутрішніх справ [2, 3], регулювання цього питання ставало предметом чисельних обговорень між Федеральною канцелярією, конституційною службою, Федеральними міністерствами охорони здоров'я та навколишнього середовища, внутрішніх справ, юстиції, а також експертами. Виявилось, що ці обговорення не можуть досягти консенсусу навіть з діагностичної точки зору. Тоді було зроблено заключення, що законодавча ініціатива на федеральному рівні у Австрії з цього питання буде недоречною, зважаючи в тому числі й на те, що законодавчі заходи в окремих землях інколи суттєво відрізняються, а зацікавлене коло осіб є невеликим.

Першим документом з появою якого можна казати про наявність у Австрії актів, що регулюють відносини у сфері гендерної ідентичності можна вважати прийнятий у 1983 році Закон «Про цивільний стан» (Personenstandsgesetz 1983). В статті 16 цього документу вказано, що у випадку коли дані у книзі реєстрації народжених стали невірними після їх внесення, відповідний орган зобов'язаний змінити їх [1].

Наступним кроком в становленні Австрійського законодавства в цій галузі став указ Федерального міністра внутрішніх справ «Transsexuellenerlaß 1983»[2]

до якого в 1996 році були внесені зміни. «TRANSSEXUELLEN ERLASS» від 27.11.1996 № 36.250/66-IV/4/96 [3] регулював питання юридичного визнання зміни статі через вимогу про подання відповідної заяви зацікавленою особою, про зміну статі в реєстрі народжених. Зазначалося, що для здійснення відповідного запису потрібно було призначити експертів, як б надали заключення, що підтверджувало б те, що:

- особа тривалий час проживала під впливом нав'язливою ідеєю про приналежність до іншої статі, що призвело до застосування заходів зі зміни статі;
- ці заходи призвели до значного наближення зовнішності особи до протилежної статі;
- з високою мірою вірогідності можна стверджувати, що почуття самоідентифікації у новій статі більше не зміниться

У цих актах містилася умова про перебування у шлюбі. В редакції 1983 року зазначалося, що у випадковій зміні статі шлюб буде розгорнутий (одностатеві браки в Австрії на той час не були дозволені). В редакції 1996 року ця умова було замінена на вимогу розірвати шлюб до подання заяви про визнання зміни статі.

Дія цього указу була скасована рішенням Конституційного суду № 4/06-7 від 8.06.2006 [4]. У цій справі заявниця скаржилася на вимогу розірвання шлюбу. Конституційний суд дійшов висновку, що зміна статі повинна бути належним чином задокументована незважаючи на наявність інших правовідносин.

Наступним кроком стало рішення адміністративного суду № 2010/17/0042 від 29.11.2010 [5]. За результатами цього судового процесу Міністерство внутрішніх справ почало видавати умовно гендерно-нейтральні свідоцтва про шлюб.

12.12.2007 Міністерство внутрішніх справ видає циркуляр [6] згідно з яким, зміни до актових записів про цивільний стан вносилися лише за умови пред'явлення особою психотерапевтичних висновків та результатів операції зі зміни статі. Адміністративний суд у своєму рішенні № 2008/17/0054-8 від 27.02.2009 не погодився з категоричною вимогою міністерства й зазначив, що підтвердження зміни статі першочергово має залежати від гендерної самоідентифікації людини, а не проведеними операціями.

В своєму рішенні № 1973/08-13 від 3.12.2009 [7] Конституційний суд наголосив, що проведення операції в жодному випадкові не може бути передумовою для зміни запису про стать в реєстрі народжених.

В подальшому Австрійське законодавство про гендерну ідентичність продовжило розвиватися шляхом судових та адміністративних процедур. Важливим кроком стало рішення Конституційного суду № G 77/2018-9 від 15.06.2018 [8] за яким було вказано на необхідність забезпечити людям, які не відносять себе ні до чоловічої, ні до жіночої статі коректно зазначати свою гендерну приналежність. Було запропоновано впровадити до використання такі гендерні маркери, як «різноманітний», «інтер» або «відкритий».

Таким чином Австрійський досвід регулювання питань гендерної ідентичності, є зразком застосування судових та адміністративних процедур, без

звернення до централізованого законодавчого регулювання. Австрійське законодавство є доволі розвинутим й регулює не лише питання пов'язані зі зміною статі та її визнанням у трансгендерів, але й інтерсексуалів та небінарних осіб.

Список використаних джерел:

1. Bundesgesetz: Personenstandsgesetz – PStG (NR: GP XV RV 656 AB 1331 S. 142. BR: AB 2636 S.431.) 09.02.1983. URL:https://rdb.manz.at/document/ris.c.BGBL_OS_19830209_0_0060++
2. Transsexuelle; Personenstandrechtliche Stellung, Bundesministerium für Inneres, Zahl: 10.582/24-IV-4-83, vom 18juli 1983. URL: <https://www.transx.at/Lib/Law/BMI1983.pdf>
3. Personenstandsrechtliche Stellung Transsexueller; “Transsexuellen Erlass” Bundesministerium Für Inneres, Zahl: 36.250/66-IV/4/96 vom 27.11.19. URL: <https://www.transx.at/Dokumente/Erlass96.pdf>
4. Verfassungsgerichtshof № 4/06 – 7 vom 8. Juni 2006. URL: https://www.vfgh.gv.at/downloads/VfGH_V_4-06_-_transsexuellen-erlass.pdf
5. Verwaltungsgerichtshof, Rechtssatz № 2010/17/0042 vom 29.11.2010. URL: https://www.ris.bka.gv.at/JudikaturEntscheidung.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWR_2010170042_20101129X02
6. Erlass BMI 12.1.2007, VA 1300/0013-III/2/2007 betr. Transsexualität – Vorgangsweise nach Durchführung einer geschlechtsanpassenden Operation. URL: https://www.transx.at/Dokumente/TS-Erlass_BMI_2007.pdf
7. Verwaltungsgerichtshof № 1973/08 – 13 vom 3.12.2009. URL: https://www.transx.at/Dokumente/VfGH_Geburtenbuch_2009.pdf
8. Verfassungsgerichtshof №G 77/2018 – 9 vom 15.06.2018. URL: https://www.vfgh.gv.at/downloads/VfGH_Entscheidung_G_77-2018_unbestimmtes_Geschlecht_anonym.pdf

Ключові слова: Німеччина, гендер, право.

Keywords: Germany, gender, law.

Саранчук Олександра Валеріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри історії держави і права*

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВОЛОСНИХ СУДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Упродовж другої половини XIX – початку XX століття в Російській імперії, до складу якої входили землі Південної України, спостерігався активний процес реформування судової системи. В межах цих трансформацій особливе місце